

5. Авторски права. Права върху софтуер

Налице е напрежение между интереса на обществото да разпространява свободно всякакви идеи, информация, постижения на човечеството и интереса на хората, създаващи защитени произведения на ИС, да получат подходящо възнаграждение за своя творчески гений и усилията, положени за създаване на обекти на авторско право

Чл. 54 от Конституцията на Република България

(1) Всеки има право да се ползва от националните и общочовешките културни ценности, както и да развива своята култура в съответствие с етническата си принадлежност, което се признава и гарантира от закона.

(2) Свободата на художественото, научното и техническото творчество се признава и гарантира от закона.

(3) Изобретателските, авторските и сродните на тях права се закрилят от закона.

Закон за авторското право и сродните му права(ЗАПСП)

• **Обект на авторското право е всяко произведение на литературата, изкуството и науката, което е резултат на творческа дейност и е изразено по какъвто и да е начин и в каквато и да е обективна форма, като (чл. 3):**

☐ литературни произведения, включително произведения на научната и техническата литература, на публицистиката и **компютърни програми;**

☐ филми и други аудио-визуални произведения;

☐ произведения на изобразителното изкуство, включително произведения на приложното изкуство, дизайна и народните художествени занаяти;

☐ фотографски произведения и произведения, създадени по начин, аналогичен на фотографския;

☐ одобрени архитектурни проекти, одобрени проекти по устройствено планиране, карти, схеми, планове и други, отнасящи се до архитектурата, териториалното устройство, географията, топографията, музейното дело и която и да е област на науката и техниката;

☐ графично оформление на печатно издание;

- Обект на авторското право са също: 1. преводи и преработки на съществуващи произведения и фолклорни творби, **включително на произведения с изтекъл срок на времетраене на авторското право**; 2. аранжimenti на музикални произведения и на фолклорни творби; 3. периодични издания, енциклопедии, сборници, антологии, библиографии, **бази данни** и други подобни, които включват две или повече произведения или материали.

- Обект на авторското право може да бъде и част от произведение от посочените по-горе, както и подготвителните скици, планове и др.

- **НЕ са обект на авторското право:**

☐ нормативни и индивидуални актове на държавни органи за управление, актовете на съдилищата, както и официалните им преводи;

☐ **идеи и концепции. Има обектна форма;**

☐ фолклорни творби;

- новини, факти, сведения и данни;
- м-ли, получени чрез възпроизвеждане на произведения по чл. 3, ал. 1, т. 5 - 10 с изтекъл срок на времетраене на авторското право.

- **Автори и други носители на авторско право (чл. 5)** Автор е физическото лице, в резултат на чиято творческа дейност е създадено произведение. Други физически или юридически лица могат да бъдат носители на авторско право само в случаите, предвидени в този закон.

- **Съдържание – имуществени /срещу възнаграждение/– право на използване (чл. 18) и неимуществени /кога да публикува произведението/права (чл. 15)**

- **Времетраене** – авторското право се закриля, докато авторът е жив и 70 години след неговата **смърт**.; При произведения, създадени от двама и повече автори, срокът започва да тече след смъртта на последния преживял съавтор (чл. 27). Авторското право върху компютърна програма или база данни, възникнало за работодателя съгласно чл. 14, продължава 70 години **след разгласяването на произведението** (чл. 28а)

- **Правила за свободно използване (с и без заплащане на възнаграждение) – чл. 23-26**

- **Използване на произведенията – договори за използване (чл. 35-39) /лицезензионни договори/**

- Вж. правилата за използване на компютърни програми (чл. 70-71) в лекцията за е-търговия

- **Авторско право върху сборници, антологии, библиографии и бази данни (чл. 11)** Авторското право върху сборници, антологии, библиографии, **бази данни** и други подобни принадлежи на **лицето**,

което е извършило подбора или подреждането на включените произведения и/или материали, освен ако в договор е предвидено друго. Авторското право върху включените в такова произведение отделни части, които имат характер на произведения на литературата, изкуството и науката, принадлежи на техните автори. За включването на произведения или части от тях в такова произведение е необходимо съгласието на техните автори, освен ако законът не предвижда друго.

- **Авторско право върху компютърни програми и бази данни, създадени по трудово правоотношение (чл. 14)** Ако не е уговорено друго, авторското право върху компютърни програми и бази данни, създадени в рамките на трудово правоотношение, **принадлежи на работодателя./фрилансъри/**

- **Произведение, създадено по трудово или служебно правоотношение (чл. 41) /извън компютърни програми и бази данни/** Авторското право върху произведение, създадено в рамките на трудово или служебно правоотношение, **принадлежи на автора, освен ако в този закон не е предвидено друго.** Работодателят или органът по назначаването има **изключително право без разрешение на автора и без заплащане на възнаграждение, доколкото в трудовия договор или в акта за назначаване не е уговорено друго, да използва така създаденото произведение за свои цели.** Работодателят или органът по назначаването може да упражнява това право по начин и до степен, съответстващи на обичайната му дейност. Когато възнаграждението на автора по времето, през което е създал произведението, се окаже явно несъразмерно на приходите, реализирани от използването на произведението, авторът може да поиска допълнително възнаграждение. Ако не се постигне съгласие между страните,

спорът се решава от съда по справедливост. Всички последващи и съответни приходи от използването на произведението се взимат предвид; ограничения на правото да се търси справедливо възнаграждение са недействителни

- **Произведение, създадено по поръчка (чл. 42) Авторското право върху произведение, създадено по поръчка, принадлежи на автора на произведението, освен ако в договора за възлагане е предвидено друго.** Ако не е уговорено друго, поръчващият има право да използва произведението без разрешение на автора за целта, за която то е било поръчано.

- N.B.! Използвайте приемо-предавателни протоколи

Защита срещу нарушения

- Наказателна отговорност при използване на произведения, защитени с авторски права, без необходимото съгласие от автора (чл. 172а НК)
- Административни санкции, наложени от Министерството на културата съгласно ЗАПСП
- Гражданска отговорност по ЗАПСП

Изводи

- Правото е създадо **правен режим** за защита на авторските права, вкл. върху софтуер
- Разл.правила се прилагат относно носителя на авторските права, вкл. върху софтуер, създаден **по трудов и граждански д-р**
- **Наказателна, административна, наказателна и гражданска отговорност за нарушения**